

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 3.6.2014
čj. UKZUZ 042150/2014

Zpráva č. 10 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 26.5.–1.6.2014

1. Počasí

Ranní minimální teploty se počátkem týdne pohybovaly mezi 10 a 14 °C, odpolední maxima překračovala 20 °C. Časté srážky, většinou zatažená obloha a severní proudění, způsobily, že zejména odpolední teploty od čtvrtku klesly o 10 °C. Průběh počasí se vyznačoval každodenními přeháňkami různé intenzity, často však intenzivní s přívalovými lijáky, bouřkami a silným větrem. Docházelo tak nejen k poléhání porostů kulturních plodin a jejich podmáčení, ale také ke splavení ornice a lokálním záplavám. Intenzita srážek byla největší v podhůří Jeseníků, kde ojediněle napršelo až 70 mm za 3 hodiny. Ve čtvrtek ještě pršelo po většinu dne, ale vydatnost i četnost srážek už postupně výrazně klesala.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V přiměřeně teplém a vlhkém počasí vegetace rychle postupuje. Obecně jsou polní plodiny v dobrém zdravotním stavu, avšak po srážkách a silném větru jsou místy polehlé zejména ozimé ječmeny, méně ozimé pšenice a řepky. Lokálně docházelo i k odplavení ornice v porostech kukuřice a cukrovky nebo jsou pozemky silně podmáčené. Přes vhodné podmínky výskytu houbových chorob většinou stagnují. Z živočišných škůdců jsou v současné době významné zejména škodlivé výskytu obaleče jablečného a jabloňového zaznamenané na více sledovaných lokalitách a výskytu různých druhů mšic hlavně na jádrovinách, peckovinách, rybízu a růžích. Polní práce omezuje nebo úplně znemožňuje stav pozemků po vydatných srážkách.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 51–65 BBCH, počátek metání až střed květu)

Silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov), střední v okrese Olomouc (Paseka).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okresech Bruntál (Krnov), Olomouc (Paseka) a Opava (Vávrovice).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Na Jesenicku jsou pozemky lokálně středně zapleveleny chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*) (Velká Kraš) nebo ovsem hluchým (*Avena fatua*) (Vlčice).

JEČMEN OZIMÝ (RF 59–71 BBCH, konec metání až prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou většinou hodnoceny jako slabé, střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byl zjištěn v okrese Olomouc (Šternberk).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

JEČMEN JARNÍ (RF 34–61 BBCH, fáze 4. kolénka až počátek květu)

Zdravotní stav porostů se jeví velmi dobře. Po intenzivních srážkách v předchozím období se rovněž ukazuje slušná odolnost proti poléhání, i když některé porosty jsou silně zamokřené.

Silné výskyty síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okresech Nový Jičín (Sedlnice) a Opava (Opava-Předměstí).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém období jsou lokálně v různém stupni polehlé. Šešuloví škůdci se objevují většinou jen slabě, výskyty houbových chorob jsou také v současné době jen na slabé intenzitě. Na máku jsou jen ojediněle zjišťovány škodlivé výskyty houbových chorob.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 69–79 BBCH, konec květu až téměř veškeré šešule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Střední výskyty larev bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*) zejména na okrajích pozemků zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník) a Olomouc (Tršice).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK (RF 30–40 BBCH, přizemní listová růžice až stonkování a butonizace)

Některé porosty na Prostějovsku jsou velmi mezerovitě vzešlé. Pravděpodobnou příčinou je nedostatek vláhy při vzcházení.

Střední výskyt **plísně máku (*Peronospora arborescens*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Velká Bystřice).

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

OKOPANINY

Porosty jsou v dobrém zdravotním stavu, místy však silně zamokřené, se stojící vodou nebo částečně splavenou ornici po vydatných srážkách v předchozím období. V dalších okresech jsou zjišťovány první výskyty vajíček mandelinky bramborové. Výskyty imag jsou většinou slabé, jen ojediněle silnější, častěji u drobných pěstitelů. Mšice maková na cukrovce tvoří kolonie, výskyty jsou ale zatím jen slabé.

BRAMBOR (RF 21–51 BBCH, vývoj dalších listů až rostlina začíná tvořit poupata)

Silný výskyt imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** pozorovali v okrese Přerov (Tučín). V okrese Šumperk (Leština) byly u drobných pěstitelů zaznamenány až střední výskyty imag a 25.5. první výskyt vajíček. V okrese Prostějov (Němčice nad Hanou) byla první vajíčka nalezena 27.5.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 14–37 BBCH, 4 listy vyvinuty až listy pokrývají 70 % povrchu půdy)

Na Prostějovsku (Mořice, Pavlovice u Kojetína) se lokálně v porostech vyskytují ohniska **plevelných řep (*Beta vulgaris*)**.

CHMEL (RF 28–33 BBA, osmý pár vedlejších výhonů viditelný až rostliny dosáhly 30 % výšky drátu)

Chmelnice jsou podmáčené, polní práce se zcela zastavily.

V porostech jsou v současné době pozorovány jen slabé výskyty **plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** a **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Z chorob jsou významné zejména střední až silné výskyty padlí jabloně, v dalších okresech zaznamenali první výskyty strupovitosti jabloně. Až střední výskyty mšic na jádrovinách i peckovinách byly pozorovány u drobných pěstitelů na Jesenicku a Olomoucku. Ve feromonových lapácích jsou na více sledovaných lokalitách zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, ojediněle ještě i švestkového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 72–73 BBCH, velikost plodu do 20 mm až druhý opad plodů)

Silné výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly lokálně pozorovány v okrese Olomouc (Velký Týnec), střední v okrese Jeseník (Horní Fořt, Javorník-Město).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První výskyty strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*) hlásili 25.5. z okresu Šumperk (Mohelnice) a 28.5. z okresu Jeseník (Horní Fořt, Javorník-Město).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Nejen z teplejší části oblasti byly hlášeny škodlivé výskyty a výrazné letové vlny samců obaleče jablečného (*Cydia pomonella*) zaznamenané odchycem do feromonových lapáků. Silné výskyty byly zaznamenány v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Nový Jičín (Příbor), Olomouc (Vilémov u Litovle) a Přerov (Tučín), střední v okresech Karviná (Nový Bohumín), Nový Jičín (Štramberk) a Šumperk (Mohelnice).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*) zaznamenané odchycem do feromonových lapáků jsou lokálně střední v okrese Přerov (Tučín) až silné v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Karviná (Nový Bohumín) a Olomouc (Vilémov u Litovle).

Přilet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 73 BBCH, druhý opad plodů)

První výskyty rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*) zaznamenali 26.5. v okrese Prostějov (Plumlov) a 28.5. v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Náměšť na Hané).

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

Značné množství plodů poškozených larvami plodomorky hruškové (*Contarinia pyrivora*) pozorovali v okrese Opava (Malé Hoštice) a Prostějov (Dětkovice).

Nepřímá ochrana spočívá v setřásání a likvidaci napadených plodů. Při silném výskytu škůdce je možné provést ošetření na konci fáze zeleného poupěte.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 71–73 BBCH, velikost plodu do 10 mm až druhý opad plodů)

První výskyty puchrovitosti slivoní (*Taphrina pruni*) hlásili 26.5. z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Opava (Malé Hoštice).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Spíše v chladnější části oblasti byly ještě zaznamenány střední výskyty obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) ve feromonových lapácích, a to v okresech Bruntál (Krnov-Ježník) a v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U

pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Ojedinělý střední výskyt imag **virtule třešňové (*Rhagoletis cerasi*)** na žlutých lepových deskách pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Množství imag se sleduje od dosažení 90 % velikosti plodů do konce června ve dvoudenních intervalech na 3 žlutých lepových deskách.

Za škodlivý výskyt se považuje zjištění více než 1 imaga na lepovou desku a den.

RAJČE JEDLÉ

V okrese Prostějov (Prostějov) byl ve skleníkovém areálu s loňským silným výskytem **makadlovky (*Tuta absoluta*)** zaznamenán 28.5. výskyt dalších dvou samců ve feromonovém lapáku (první letošní výskyt 14.5., 1 samec). I když jsou zatím výskyty velmi sporadické, potvrzují úspěšné přezimování druhu v podmínkách extrémně mírné zimy.

ANGREŠT (RF 77–79 BBCH, vytvořeno 70–90 % plodů)

První výskyt **padlí angreštu (*Sphaerotheca mors-uvae*)** zaznamenali na Olomoucku (Náměšť na Hané) 23.5.

Při každoročním výskytu se provádí ošetření před květem a dvakrát až třikrát po odkvětu v intervalu 5–10 dnů.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sítek